

UOT 94 “19/...”**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ XARİCİ SİYASƏTİNDƏ
LATIN AMERİKASI ÖLKƏLƏRİ****N.C.ƏSƏDOV***Azərbaycan Dillər Universiteti**n_asadov@mail.ru*

Latin Amerikas ölkələri ilə münasibətlər Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin yeni istiqamətlərindən biridir. Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikası da Latin Amerikas ölkələrinin xarici siyasətində tədricən xüsusi çəkisi artmaqda olan ölkələr sırasındadır. Son illərdə Azərbaycan Respublikası ilə bir sıra Latin Amerikas ölkələri arasında siyasi, iqtisadi və mədəni sahələrdə əlaqələr güclənmiş və bir sıra müqavilələr imzalanmışdır. Xüsusilə də Xocalı faciəsinin tanınması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər Azərbaycanın mövqeyinin möhkəmlənməsinə ciddi təsir göstərmişdir. Latin Amerikas ölkələri ilə münasibətlərin güclənməsi həm beynəlxalq iqtisadi və siyasi əlaqələrimizin artmasına, həm də mövqələrimizin möhkəmlənməsinə xidmət edir.

Açar sözlər: Azərbaycan, Braziliya, Argentina, Meksika, Peru

Azərbaycan Respublikasının diplomatları qarşısında qoyulan əsas vəzifələrdən biri Latin Amerikas ölkələri ilə hərtərəfli əlaqələrin inkişaf etdirilməsidir. Bu amil regionun Azərbaycanın xarici siyasətində mühüm rolu olduğunu göstərir [10]. Azərbaycan ilə Latin Amerikas regionu ölkələri arasında əlaqələr 2010-cu ildən etibarən yüksək inkişaf dövrünə qədəm qoyub. Bu illər ərzində Azərbaycanın region ölkələrində və həmin ölkələrin Azərbaycanda diplomatik nümayəndəlikləri təsis edilmiş, çoxsaylı qarşılıqlı səfərlər həyata keçirilmiş və ikitərəfli sazişlər imzalanmışdır. Qeyd etməliyik ki, son illərdə Argentina, Braziliya, Uruqvay, Çili, Peru kimi Latin Amerikas ölkəsində Azərbaycanın səfirliyi fəaliyyət göstərir. Belə ki, Azərbaycanın 2007-ci ildə Kubada, 2009-cu ildə Meksikada, 2010-cu ildə Argentinada, 2013-cü ildə Braziliyada səfirlikləri, 2014-cü ildə Kolumbiyada, Uruqvayda və Çilidə, 2015-ci ildə isə Peruda diplomatik ofisləri təsis olunmuşdur. Azərbaycanda isə 2008-ci ildə Kuba, 2010-cu ildə Braziliya, 2012-ci ildə Argentina, 2014-cü ildə Meksika və Kolumbiyanın səfirlikləri fəaliyyətə başlayıb [5]. Eyni zamanda, Argentina, Uruqvay, Çili, Paraqvay, Meksika, Kolumbiya, Braziliya, Peru və Kuba parlamentlərində Azərbaycanla parlamentlərarası dostluq qrupları fəaliyyət göstərir. 2013-cü ilin 4 sentyabr tarixində Braziliya Parlamentinin Deputatlar Palatasın-

da Braziliya-Azərbaycan Dostluq Qrupu yaradılmışdır. Azərbaycan Milli Məclisində Argentina, Uruqvay, Meksika, Braziliya, Çili, Kolumbiya, Kuba və Peru parlamentlərarası işçi qrupları fəaliyyət göstərir. 2012-ci ildə Azərbaycan Respublikası Milli Məclisində Azərbaycan-Braziliya Parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupu yaradılmışdır [3].

Ötən beş il ərzində qeyd olunan ölkələr ilə parlament nümayəndə heyətlərinin çoxsaylı qarşılıqlı səfərləri həyata keçirilmişdir. Parlament sədrləri səviyyəsində Uruqvay Baş Assambleyasının Deputatlar Palatasının sədri Herman Kardoso 2013-cü ilin may ayında Azərbaycanda səfərdə olub. Həmçinin Kostarika, Nikaraqua kimi ölkələrin də xarici işlər nazirlərinin Azərbaycana səfərləri baş tutub. 22 oktyabr 2016-cı ildə Venesuela Respublikasının Prezidenti Nikolas Maduro Azərbaycana səfər etmişdir. Azərbaycanla Latın Amerikasının regionu ölkələri arasında siyasi, iqtisadi, mədəni, ticari, elmi-akademik və digər sahələr üzrə ümumilikdə 60-a yaxın müqavilə və saziş imzalanmışdır [5].

Azərbaycanın xarici siyasətində əməkdaşlığın prioritet istiqamətlərindən biri kimi istər siyasi, istər iqtisadi cəhətdən nüfuz və çəkiyə malik Latın Amerikasının regionuna nəzər salmaq. Latın Amerikasının Cənubi Amerika materikini bütövlükdə, Meksika və ondan cənubda yerləşən ölkələri və Karib hövzəsindəki ada dövlətləri əhatə edir. Bura daxil olan ölkələr bir-birindən ərazisinin ölçüləri, təbii şəraiti, əhalisi, əmək və təbii resursla təmin olunma səviyyəsinə görə olduqca fərqlənirlər. Əhalisinin əksəriyyətinin danışdığı roman dil qrupunun əsasını latın dili təşkil etdiyindən Latın Amerikasının adını almışlar. 30-dan çox ölkənin daxil olduğu bu region olduqca əlverişli coğrafi mövqeyə malik olmaqla yanaşı, uzun müddət Avropada baş verən müharibələrdən də aralı olmuşdur [7, 3]. Latın Amerikasının iqtisadi və siyasi cəhətdən fərqlənən bir regiondur. Belə ki, region ölkələri arasında iqtisadi inkişaf və adambaşına milli gəlir olduqca müxtəlifdir. Böyük İyirmiliyin tam hüquqlu üzvü, sürətlə inkişaf edən Braziliya, Argentina, Meksika ilə yanaşı Venesuela, Çili, Uruqvay da adambaşına düşən milli gəlirə görə bir sıra Cənubi Avropa ölkələrinin səviyyəsinə çatmış və bəzilərini belə ötüb keçmişlər [7, 6]. Regionun aparıcı ölkələrindən olan Brazilya BMT TŞ-nin daimi üzvlərinin sayının artırılması istiqamətində aparılan danışıqlarda potensial iddiaçılardan biridir. Özünün müxtəlif təyinatlı təşkilatlarına malik regionda Latın Amerikasının ölkələrinin Parlamentlər Assosiasiyası, iqtisadi birlikləri fəaliyyət göstərir.

Qeyd etmək lazımdır ki, Latın Amerikasının erməni diasporunun ən güclü olduğu regionlardan biridir. Yetəri qədər rahat yaşayan erməni icması Azərbaycan Respublikasının ərazisinin 20%-ni işğal edən, ərazinin aborigen əhalisi olan azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırım törədən, mədəni abidələrimizi məhv edən, tariximizi saxtalaşdırmağa cəhd edən bir dövlətin bütün bu cinayətlərini ört-basdır etməyə çalışır. Digər tərəfdən, ölkəmizin nüfuzuna, o cümlədən region dövlətləri ilə münasibətlərinə xələl gətirmək üçün davamlı olaraq təxribat xarakterli işlər görürlər. Bütün dünyada fəaliyyət göstərən erməni lobbisinin ən əsas məqsədi Ermənistanın və Dağlıq Qarabağ

separatçılarının maraqlarını qorumaqdan ibarətdir. Bu istiqamətdə erməni lobbist təşkilatların əsas hədəfi, Azərbaycandır. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü başlayan kimi erməni lobbisi də öz fəaliyyətini genişləndirdi. Bu fəaliyyətin kökündə isə, Azərbaycanın beynəlxalq imicinə zərər yetirmək və Dağlıq Qarabağ münaqişəsində Azərbaycana təcavüzkar dövlət statusu qazandırmaqdan ibarət olub. Erməni lobbisi siyasi məqsədlərinə nail olmaq üçün müxtəlif ölkələrdə fəaliyyət göstərir. Bu siyahıya ABŞ, Argentina, Efiopiya, Uruqvay, Rusiya, Suriya, Fransa kimi dövlətləri daxil edə bilərik [8].

Buna bir neçə konkret faktlarla nümunə göstərmək olar: Cənubi Amerikada yerləşən Uruqvayı erməni diasporunun ən güclü olduğu ölkə adlandırmaq olar. Belə ki, 1965-ci ildə və 2004-2005-ci illərdə Uruqvay parlamentində dünyada qondarma “erməni soyqırımı”nı tanıyan qanun qəbul olunub. Bundan sonra dünyanın 20-dən artıq ölkəsi saxta soyqırımı tanıyıb. Ölkənin paytaxtında isə qondarma soyqırımın “qurban”larının xatirəsinə abidə ucaldılmışdır. Sahəsinə və əhalisinin sayına görə Cənubi Amerikada Brazilyadan sonra ikinci yeri tutan Argentinada 320 minə yaxın erməni yaşayır. Bu ölkədə də hakimiyyətin hər üç qolu qondarma “erməni soyqırımı”nı tanıyıb. Hətta paytaxt Buenos-Ayres şəhərinin bələdiyyəsi erməni mədəniyyət mərkəzinə qondarma soyqırım muzeyinin inşası üçün torpaq sahəsi də ayırır. Lakin Azərbaycan Respublikasının çevik və uğurlu xarici siyasət strategiyası ilə bu regionda da erməni təbliğatının qarşısı alınmaqdadır. Bunun nəticəsidir ki, Argentina prezidenti xanım Kristina Fernans De Kirçner ölkəsində səfərdə olan Ermənistan prezidenti Serj Sarkisyanı qəbul etməkdən imtina etmişdi. Latin Amerikasının digər bir ölkəsi olan Paraqvayda da erməni diasporu geniş fəaliyyət göstərir [5]. Venesuela parlamentində də uydurma erməni soyqırımının tanınması haqqında qərar qəbul etmişdir. Eləcə də Çili və Brazilya kimi ölkələri də qondarma soyqırımı tanıyan ölkələr sırasında yer alır [12].

Bütün bu məqamlar Azərbaycanı öz tutduğu yoldan, bu həyatı vacib fəaliyyətdən ayırmır. Bu məqsədlə, bəşəriyyətin üzləşdiyi ən dəhşətli faciələrdən biri olan Xocalı soyqırımının tanınması və anılması, Qarabağ həqiqətlərinin beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılması istiqamətində bir sıra işlər görülmüşdür. Meksika və Kolumbiya parlamentlərində isə hətta Xocalı soyqırımının tanınması ilə bağlı qətnamə qəbul edilməsinə nail olunub. Bu ölkələrlə yanaşı Panama, Peru, Honduras, Qvatemala, Paraqvay kimi ölkələrdə də Xocalı soyqırımının tanınması istiqamətində proseslər başlamışdır. Qeyd etmək vacibdir ki, bəşəriyyətin faciəsi olan Xocalı soyqırımı Hondurasda milli qanun səviyyəsində tanınılır [1].

Bütün bunlar onu göstərir ki, Azərbaycanın Latin Amerikasına regionunda çevik xarici siyasət həyata keçirə bilməsi üçün region ölkələri ilə iqtisadi əlaqələrin qurulması vacibdir. Azərbaycanın Latin Amerikasına regionu ilə münasibətləri yalnız buradakı erməni diasporunun fəaliyyəti ilə bağlı deyildir. Birinci ona görə ki, bu regionda dünyanın ən güclülərindən olan və Azərbaycanla sıx əməkdaşlıqda olan yəhudi lobbisinin də fəaliyyəti genişdir. Latin Ameri-

kasındakı yəhudi gücünü ümumi olaraq rəsmi və qeyri-rəsmi lobbi olmaq üzrə iki yerə ayırmaq mümkündür. Burada kiçik-böyük yüzlərlə yəhudi təşkilatı fəaliyyət göstərir olmaqla birlikdə, onların çox az bir qismi rəsmi və müstəqil olaraq İsrail maraqları üçün çalışır. Bu təşkilatların təhsil fəaliyyətlərindən bəzilərinin də siyasi nəticələri olmaqdadır. Məsələn, bəzi təşkilatlar, seçilmiş bəzi kəsləri ya da namizədləri müxtəlif mövzularda çıxış etməsi üçün dəvət edir. İkinci səbəb, iqtisadiyyatla bərabər siyasətin belə qloballaşdığı dünyada təcrid olunmaqla mövcudluq mümkün deyil. Azərbaycan Respublikası da hələ müstəqillik qazandıqdan sonrakı dövrdə belə çox fəal xarici siyasət xətti ilə seçilən, hər bir prioritetini kompleks şəkildə nəzərdən keçirən və bu prioritetlərdə hər bir sahəni birləşdirən ölkələrdəndir [11].

Siyasi münasibətlərin normal vəziyyətə və tarazlı müstəviyə gətirilməsi üçün iqtisadi əməkdaşlığın gücləndirilməsi daha zəruridir. İlk öncə region ölkələri ilə Azərbaycan arasında mövcud olan iqtisadi əlaqələri nəzərdən keçirək. Hər hansı iki ölkənin iqtisadi münasibətlərə girə bilməsi üçün hər iki ölkənin iqtisadiyyat sahəsində yetəri qədər təcrübəsi və statistik göstəricilərə əsaslanan ticari uğurları olmalıdır. Məhz bu səbəbdən Latın Amerikasını regionunun beynəlxalq iqtisadiyyatda tutduğu mövqe konkret faktlarla göstərilə bilər. Aparılan təhlillər göstərir ki, əksər inkişaf etmiş Latın Amerikasını ölkələri global böhrana qədər əhəmiyyətli beynəlxalq valyuta ehtiyatları toplamışdır. Bu ehtiyatlardakı artım onun kifayətlilik səviyyəsini əksər hallarda dəfələrlə üstələmişdir. Məlumdur ki, dünya iqtisadiyyatının 10%-i Latın Amerikasının payına düşür. Beynəlxalq iqtisadi reyting təşkilatlarının dünya ölkələrinin mövqeyinə bir sıra meyarlara görə təsnifatlar verərkən, Latın Amerikasını regionuna qısa zaman kəsiyində yüksək iqtisadi inkişaf sancıyla sığrayış meyarı aid edilmişdir [11]. Yüksək iqtisadi inkişaf dinamikası ilə regionda yeni sənaye ölkələri formalaşmışdır. Azərbaycan iqtisadiyyatına da şamil edilən bu amil iki ölkəni yaxınlaşdırır, bu sahədə əlaqələrini mümkün edən faktorlardandır.

2015-ci il statistik göstəricilərinə əsasən Azərbaycanın xarici ticarət dövriyyəsində bu ölkələrin payı 0,9-1%-ə yaxın idi. Bu göstəricilər regionun ayrı-ayrı ölkələrinə şamil edilsə, Brazilyanın Azərbaycandakı xarici ticarət dövriyyəsinin həcmi 0,54%, Argentinanın xarici ticarət dövriyyəsindəki həcmi 0,08%, Kubanın ticari həcmi 0,13%, Venesuela isə 0,05% təşkil edir. Bundan başqa iki tərəf arasında idxal və ixrac əməliyyatlarında da qeyri-bərabərlik müşahidə olunur. Regionun güclü ölkələrindən hesab olunan Brazilyanın məhsullarının Azərbaycana ixracı 82 milyon ABŞ dolları təşkil etdiyi halda, Azərbaycan məhsullarının Brazilyaya ixracı 0,14 milyon ABŞ dollarıdır. Azərbaycan Dövlət Gömrük komitəsinin verdiyi məlumata görə, Latın Amerikasının söz sahibi olan digər ölkəsi- Argentinanın məhsullarının Azərbaycana ixracı 20 milyon ABŞ dolları olduğu halda, Azərbaycan məhsullarının Argentinaya ixracı 0,12 milyon ABŞ dollarıdır [13]. Lakin bu da nəzərə alınmalıdır ki, Latın Amerikasını müstəqil Azərbaycan Respublikası üçün tamamilə yeni regiondur. Regionla Azərbaycan arasında olan çox böyük coğrafi uzunluğu

nəzərə alsaq, xarici ticarət dövriyyəsinin həcmnin bu qədər kiçik olması çox da təəccüb doğurmur. Məlumdur ki, integrasiya üçün coğrafi yaxınlıq, dil və din ümumiliyi, tarix və mədəni yaxınlıq kimi xüsusiyyətlər vacib şərtlərdən hesab olunur. Bu şərtlərdən heç birində orta xüsusiyyətin olmadığı şəraitdə münasibətlərin qurulması çox sürətli istiqamətin götürülməsini tələb edir. İqtisadi münasibətlərin qurulmasının nəticəsində isə Azərbaycan Respublikasının bu və ya digər regionlarda investisiya alan ölkədən, investisiya yatıran ölkəyə çevrilməsi prosesi sürətlənə bilər. Azərbaycanın uğurlu və balanslı siyasət strategiyası ilə siyasi münasibətlərin möhkəmlənməsinə yönəlmiş bu istiqamət çox uğurla həyata keçirilməkdədir. Belə ki, Azərbaycanla Latın Amerikasının ölkələri arasındakı qarşılıqlı ticarət dövriyyəsi 2014-cü il ərzində 300 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir [13].

Bu regionda Azərbaycanın ən böyük ticarət tərəfdaşı Braziliyadır. Braziliyanın Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı mövqeyi birmənalıdır. Bu ölkə münaqişənin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində və sülh yolu ilə həll edilməsinin tərəfdarıdır (5). 2016-cı il dekabrın 15-də Azərbaycan ilə Brazilya arasında “Ticarət və investisiya sahəsində əməkdaşlıq” haqqında anlaşma memorandum imzalanıb. Memoranduma əsasən, iki ölkə enerji, infrastruktur, kənd təsərrüfatı, innovasiyalar və turizm sahələrində əməkdaşlıq edəcək, həmçinin birgə işçi qrupu yaradacaqlar. Ölkələr arasında ticarət dövriyyəsinin statistik göstərici 2015-ci ildə 120 milyon ABŞ dolları idisə, 2016-cı ilin ilk doqquz ayının açıqlamalarına görə kəskin yüksəlişlə 150 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Azərbaycanın enerji sahəsindəki uğurları barədə məlumatlı olan Brazilya Azərbaycan ilə bu istiqamətdə də əməkdaşlığı inkişaf etdirməkdə maraqlı olduğunu dəfələrlə bildirmişdir [15].

Latın Amerikasının regionunun bir digər ölkəsi Argentina ilə də münasibətlər inkişaf dövrünə qədəm qoymuşdur. 2012-ci il iyulun 27-də iki ölkə arasında “Ticarət və İqtisadi əməkdaşlıq” haqqında saziş imzalanmışdır. Bununla iki ölkədə səfirliklər arasında əlaqələrin qarşılıqlı qurulması, qarşılıqlı səfərlərin təşkil olunması, habelə biznes forumlarının keçirilməsi baş tutmuş və Azərbaycanla Argentina arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün hərtərəfli imkanlar açılmışdır. Beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində də əməkdaşlıq barədə fikir mübadiləsi aparılıb. Ticarət-iqtisadi, elmi sahələrdə əlaqələrin gücləndirilməsi imkanları, enerji, kənd təsərrüfatı, aqrobiznes, əczaçılıq, tikinti kimi sahələrdə də birgə layihələrin həyata keçirilməsi dəfələrlə müzakirə olunmuşdur. Əvvəlki illərin statistik göstəriciləri ilə müqayisədə Azərbaycan Respublikası ilə Argentina arasında xarici ticarət dövriyyəsinin həcmnin 62% artdığı müşayiət olunur. Bugün iki ölkə arasında ticarətin miqyası daha da böyüməyə və genişlənməyə davam edir [14]. Argentinanın xarici işlər naziri Hektor Timerman fikirləri ilə bunu təsdiqləyir: “Azərbaycan sahib olduğu zəngin neft və təbii qaz ehtiyatları ilə iqtisadiyyatını yüksək tempolə inkişaf etdirir. Argentina kimi büdcə kəsri olan bir ölkənin isə bu təcrübədən yararlanmağa ehtiyacı vardır.” [13].

Tarixi İpək yolu üzərində yerləşən Azərbaycan müxtəlif sivilizasiyaların qovuşduğu məkan olaraq, əsrlər boyu milli-mədəni rəngarənglik mühitinin formalaşdığı, ayrı-ayrı millətlərin və konfessiyaların nümayəndələrinin sülh, əmin-amanlıq, qarşılıqlı anlaşma və dialoq şəraitində yaşadığı ölkə kimi tanınmışdır. Məlumdur ki, 2016-cı il Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə “Multikulturalizm ili” elan edildi. Bu Azərbaycanın tolerantlıq prinsiplərinə hər zaman sadıq qalmasının bariz nümunəsidir [9]. Azərbaycan mədəniyyətlərarası dialoqda model ölkədir [16]. Məhz bu sahədə də Latın Amerikasını ilə Azərbaycan arasında əlaqələrin qurulması müzakirə olunan məsələlərdəndir. Bu məsələ 2016-cı il aprelin 26-da Bakıda keçirilmiş BMT-nin Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu çərçivəsində ölkəmizdə səfərdə olan ABŞ-dan olan beynəlxalq münasibətlər və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələləri və Latın Amerikasını üzrə ekspert, jurnalist Piter Teyslə görüş zamanı müzakirə olundu. Görüşdə, Azərbaycanda multikultural təhlükəsizliyin prinsiplərinin- ölkə daxilindəki müxtəlif konfessiyalara siyasi münasibətin bərabər şəkildə yönəlməsi, mövcud olan milli müxtəlifliyin qorunmasına yönəlmiş dövlət qayğısı, ölkədə yaşayan bütün xalqların və etnik qrupların mədəni dəyərlərinin qorunmasına dövlət və cəmiyyət tərəfindən dəstək göstərilməsi olduğu, xüsusilə qeyd olunmuşdu [6].

Latın Amerikasını regionu ilə Azərbaycan Respublikası arasında sosial-humanitar sahədə də müəyyən əlaqələr qurulmaqdadır. Məlumdur ki, Azərbaycan artıq yardım alan ölkədən donör ölkəyə çevrilib. Beynəlxalq miqyasda bu istiqamətdə müxtəlif yardım layihələri həyata keçirir. Bilindiyi kimi, 2011-ci ildən Azərbaycan Xarici işlər Nazirliyi nəzdində Azərbaycan Beynəlxalq inkişafa yardım agentliyi fəaliyyət göstərməkdədir. Bu agentlik çərçivəsində ümumilikdə 20-dən çox, Latın Amerikasını regionu ölkələrindən isə bir neçəsində humanitar missiyalar həyata keçirilir. Bu missiyalar regionun təbii fəlakətlərdən çox böyük ziyan gören zəif inkişaf etmiş ölkələrində müxtəlif layihələr kontekstində həyata keçirilir və həmçinin öz səmərəli nəticəsini verməkdədir [2].

İnformasiya, onun təhlükəsizliyinin təmin olunması beynəlxalq münasibətlərin ən aktual məsələlərindən hesab olunur. Bu sahədə Azərbaycan dünya dövlətlərinin bir neçəsi ilə yaxından əməkdaşlıq edir və bu qarşılıqlı əlaqələr günü-gündən genişləndirilir. Latın Amerikasını regionu ölkələri ilə informasiya sahəsində də birgə fəaliyyətin daha da genişləndirilməsi məsələləri müzakirə olunur. Hətta bununla bağlı 2014-cü il iyunun 3-də Argentinanın "TELAM" Agentliyinin İnstitusional əlaqələrin inkişafı üzrə meneceri, Latın Amerikasını ölkələri İnformasiya Agentlikləri Birliyinin (ULAN) sədri Xuan Manuel Fonruge, Argentinanın ölkəmizdəki səfirliyinin konsulu Qabriel Alexandro Xorquero iyunun 3-də Azərbaycan Dövlət Teleqraf Agentliyində (AzərTAc) olmuşdular. Sədr Xuan Manuel Fonruge yaxında ölkəsində "ANSUR" informasiya saytının fəaliyyətə başlayacağını diqqətə çatdırmışdı. Bu saytın eyni zamanda Braziliya, Portuqaliya və digər ölkələrə çıxışının olacağını

bildirən Xuan Manuel Fonruge saytda ispan, ingilis dili ilə yanaşı, Azərbaycan dilində də şöbənin açılacağını və ölkəmizlə bağlı ən son yeniliklərin, məlumatların orada yer alacağını bildirmişdir. Azərbaycanın turizm imkanlarının təbliğ olunması baxımından saytın əhəmiyyətini söyləyən Xuan Manuel Fonruge argentinalı oxucuların bunun vasitəsilə Azərbaycan haqqında yeniliklərlə tanış olmaq imkanı əldə edəcəklərini də xüsusilə vurğulamışdı. Tərəflər növbəti illərdə də hər iki agentlikdə müxbir məntəqələrinin açılacağı təqdirdə əlaqələrin daha da gücləndirilməsi məqsədilə hər cür şəraitin yaradılmasının mümkünlüyünü qeyd etmişlər [4].

Qarşılıqlı əlaqələrin əhəmiyyətliliyini isə bir neçə məqamla belə göstərmək olar: Azərbaycanın neft, qaz emalı sahəsində qazandığı təcrübənin bu ölkələrlə bölüşdürülməsi regionda müəyyən işlərin görülməsinə nail olunması baxımından əhəmiyyətlidir. Silah alıcısı kimi tanınan Latin Amerikasına regionu eyni zamanda, Azərbaycanın inkişaf edən müdafiə sənayesinin satış bazarı kimi də əhəmiyyətlidir.

Göründüyü kimi Azərbaycan Respublikası xarici siyasətinin yeni istiqamətlərindən biri olan Latin Amerikasına ölkələri ilə münasibətlərin güclənməsi həm beynəlxalq iqtisadi və siyasi əlaqələrimizin artmasına, həm beynəlxalq mövqelərimizin möhkəmlənməsinə, həm də informasiya blokadasından çıxmaqla və erməni təxribatlarının qarşısını alaraq, əsil həqiqətin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətindəki səylərimizin uğurla inkişaf etməsinə təkan verir.

ƏDƏBİYYAT

1. 25 illik müstəqillik dövrünə baxış və xarici siyasətimizin çağdaş prioritetləri // <http://www.azerbaijan-news.az/index.php?mod=3&id=107949>
2. AİDA öz proqram və layihələri vasitəsilə global səviyyədə davamlı inkişafa və humanitar missiyalara töhfə verir - Elmar Məmmədov // http://aida.mfa.gov.az/index.php?option=news&id=55&news_id=124
3. Azərbaycan – Braziliya münasibətləri // [http://mfa.gov.az/files/file/Azərbaycan%20-%20Braziliya%20munasibetleri\(1\).pdf](http://mfa.gov.az/files/file/Azərbaycan%20-%20Braziliya%20munasibetleri(1).pdf)
4. Azərbaycan ilə İspaniya və Latin Amerikasına ölkələri arasında informasiya sahəsində əlaqələrin daha da genişləndirilməsi məsələləri müzakirə edilmişdir // <http://www.azerbaijan-news.az/index.php?mod=3&id=41057>
5. Azərbaycan Latin Amerikasına ölkələri ilə əlaqələrin genişləndirilməsində maraqlıdır // <http://www.yap.org.az/az/view/news/9269/azerbaycan-latin-amerikasi-olkeleri-ile-elaqelerin-genishlendirilmesinde-maraqlidir>
6. Azərbaycanın Latin Amerikasına ölkələri ilə multikulturalizm sahəsində əlaqələrinin qurulması məsələsi müzakirə olunub // <http://www.xalqgazeti.com/az/news/news/70633>
7. Bayramov K., İsmayılov Y., İmanova S., Latin Amerikasına ölkələri // http://gsaz.az/ci/Kitabxana/K.B.Bayramov_Y.Q.Ismayılov_S.H.Imanov_Latin_Amerikasi_olkelri.pdf
8. Əhmədli C. Erməni lobbisinin Qarabağ münaqişəsinə təsiri – FAKTLAR // <http://karabakhmedia.az/main/1503-ermeni-lobbisinin-qarabag-munaqishesine-tesiri-faktlar.html>
9. Əliyev İ. 2016-cı ilin Azərbaycan Respublikasında “Multikulturalizm ili” elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı //

- <http://www.president.az/articles/17437>
10. İspaniyanın EFE agentliyi Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müsahibəsini yayıb // <http://www.respublica-news.az/index.php/dig-r-x-b-rl-r/duenya-buguen/item/13689-ispaniyan-n-efe-azhentliyi-azaerbaydzan-n-kharidzi-ishlaer-nazirinin-musahibaesini-yay-b>
  11. Mərkəzi Bank və İqtisadiyyat jurnalı məqalələr və tezislər toplusu // https://www.cbar.az/assets/2778/Merkezi_Bank_ve_iqtisadiyyat.pdf
  12. Mustafa N. 100 ilin yalanı – “erməni soyqırımı”- II hissə // <http://1905.az/100-ilin-yalani-erm%C9%99ni-soyqirimi-ii-hiss%C9%99/>

İngilis dilində

13. Argentina Hosts Azerbaijan Fostering New Trade Relations // <http://www.argentinaindependent.com/currentaffairs/latest-news/newsfromargentina/argentina-hosts-azerbaijan-fostering-new-trade-relations/>
14. Azerbaijan, Argentina sign agreement on trade and economic cooperation // <http://www.bilaterals.org/?azerbaijan-argentina-sign&lang=en>
15. Shirinov R. Azerbaijan, Brazil sign MoU on trade, investment cooperation // <https://www.azernews.az/business/106548.html>

İspan dilində

16. Entrevistas a los embajadores de Azerbaiyán y Georgia en Argentina, Sr. Guela Sekhniachvili y Sr. Mammad Ahmadzada // <file:///C:/Users/DELLL/Downloads/2193-1-6434-1-10-20150714.pdf>

СТРАНЫ ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКИ ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Н.Дж.АСАДОВ

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены установление и развитие отношений между Азербайджаном и странами Латинской Америки. Также отмечается, что отношения со странами Латинской Америки являются одним из новых направлений в развитии политической, экономической и культурной деятельности Азербайджана.

Ключевые слова: Азербайджан, Бразилия, Аргентина, Мексика, Перу

THE COUNTRIES OF LATIN AMERICA IN THE FOREIGN POLICY OF THE AZERBAIJAN REPUBLIC

N.J.ASADOV

SUMMARY

The article deals with the development of relations between Azerbaijan and the countries of Latin America. It is stressed that the strengthening of relations with the countries of Latin America is our new direction in the fields of economy, politics and culture.

Key words: Azerbaijan, Brasil, Argentine, Mexico, Peru